

ЗА НЯКОИ СРАВНИТЕЛНИ РЕЧНИЦИ С ИЗХОДЕН ЕЗИК СРЪБСКИ¹

Атанаска Атанасова

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките

a.atanasova@ibl.bas.bg

Резюме. В доклада се разглеждат някои сравнителни речници от общ тип с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български. Проследяват се приликите и разликите между тях с оглед на целите, обема на словника, структурата на речника и семантичната структура на думите. Направените наблюдения показват, че всеки речник отразява езиковата ситуация такава, каквато е към момента на създаване на речника, и повдигат някои принципни въпроси.

Ключови думи: лексикография; сравнителни речници; български език; сръбски език

1. Въведение

Както е известно, началото на българската лексикография се поставя през XIX в.² с два типа³ речници – сравнителни речници и речници на чуждите думи, като причините за това са както екстралингвистични, така и чисто лингвистични и се дължат на положението на българския народ и на българския език през Възраждането. Необходимостта от създаване на сравнителни речници и речници на чуждите думи е обусловена, от една страна, от необходимостта от изучаване на чужди езици, породена от контактите с други народи, а от друга – от необходимостта за формирането и развитието на българския език.

Обект на разглеждане в настоящата работа са някои сравнителни речници с изходен език сръбски (преди сърбохърватски). Конкретно фокусът на изследователския интерес е поставен върху *Сърбохърватско-българския речник* на Ангел Йгов (1. изд. 1959 г.; 2. доп. изд. 1983 г.) и върху *Сръбско-българския речник. Српско-бугарски речник* на Антон Зарков и Пламен Трифонов (2004 г.). Изборът на тези речници е предопределен от факта, че това са единствените три речника с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български, които имат сходни параметри. И трите разглеждани речника са общи, т.е. съдържат думи от основния речников фонд на сръбския език, а според броя на включените в тях лексикални единици са средни по обем.

Освен тези три⁴ сръбско-български (сърбохърватско-български) речника съществуват още няколко сравнителни речника с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български: *Сърбохърватско-български речник с кратка сърбохърватска граматика*, изработен от Михаил К. Хаджи (1936 г.), *Сърбохърватско-български диференциален речник* с автор Ж. Н. Г. (1937 г.) и *Сръбско-български тематичен речник. Лексикон на междуезиковите омоними и полисемии*⁵ с автори Ценка Иванова и Мариана Алексич. Тези речници обаче се различават от разглежданите тук речници по своя тип, обем и по броя на заглавните единици, включени в тях, затова те остават извън полето на изследователския интерес.

¹ Публикацията е подготвена с финансовата подкрепа на МОН по ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“.

² Вж. Павлова / Pavlova 2010.

³ Повече за типовете речниците вж. в Чоролеева / Choroleeva 2009.

⁴ Има податки за изработването на четвърти сръбско-български речник с авторски колектив И. Ликоманова, Т. Дункова, Ц. Иванова и Н. Бечева и с обем около 50 000 заглавни думи, но съдбата на този труд засега остава неясна (вж. Бечева / Vecheva 2000 и Павлова / Pavlova 2010).

⁵ Речникът има и второ издание – *Сръбско-български речник. Тематичен. Омонимен*, което съдържа около 14 000 изходни лексикални единици, над 600 междуезикови омоними и полисемни двойки.

За назоваването на разглежданите сръбско-български (сърбохърватско-български) речници в настоящата работа е предпочетен терминът *сравнителни речници*, с което се споделя мнението на Чоролеева и Георгиева (вж. Чоролеева, Георгиева / Choroleeva, Georgieva 2017), че той най-точно разкрива същността на този тип речници за разлика от термините *двуезични/триезични/многоезични речници* или *преводни речници*, с които се поставя акцент върху броя на езиците (два, три, много) или върху основната функция на речниците (да се използват при превод).

2. Сърбохърватско-български речник

Двете издания на *Сърбохърватско-българския речник* на Ангел Игов (1. изд. 1959 г.; 2. доп. изд. 1983 г.) тук ще бъдат разгледани заедно, защото между тях няма съществени разлики. И в двете издания А. Игов следва една и съща концепция, в резултат на което материалът е организиран и е представен по един и същ начин. Разликата между първото и второто издание на *Речника* се състои в уговорката за неговото предназначение, както и в броя на заглавните думи. В изданието от 1959 г. е посочено, че *Речникът* е „предназначен да служи като помагало на преподаватели и учащи се“, докато в изданието от 1983 г. кръгът ползватели е разширен и с преводачи. С оглед на броя заглавни думи в първото издание е посочено, че съдържа около 40 000 заглавни единици, докато във второто допълнено издание броят на включените заглавни единици е 45 000. Освен по броя на включените заглавни единици (нови думи и допълване на словообразователните гнезда) второто издание се различава от първото и по това, че при определени речникови статии е променена семантичната структура.

И двете издания се състоят от *Предговор*, в който е представена концепцията на речника, *Увод*, в който са посочени основните специфики на сърбохърватския език, и *Словник*, в който по азбучен ред са представени включените заглавни думи.

2.1. Предговор

В *Предговора* и към двете издания А. Игов започва с това, че изучаването на сърбохърватския език в България е поставено през 1946 г., когато във Филологическия факултет се открива лекторат по сърбохърватски, а от 1955 г. в рамките на новата специалност „Славистика“ започва по-системното му изучаване. Това е причината за по-късното появяване на сравнителен речник между двата езика. Едновременно с това авторът посочва, че при изработването на *Речника* се държи сметка за съвременните лексикографски изисквания, като стремежът му е да представи пред българския читател речниковия състав на сърбохърватския език в съвременния му вид, което за времето си не е лесна задача. По обективни причини при изготвянето на *Речника* са използвани само наличните у нас трудове. Според самия Игов неговият речник в сравнение с другите речници „има напредък както по отношение на количеството на събрания материал, така и в неговата обработка“ (Игов / Igov 1959: III).

И в двете издания на *Речника* е посочено, че в него е включен целият основен речников фонд и голяма част от речниковия състав на съвременния сърбохърватски книжовен език, като съзнателно не са включени много диалектизми и архаизми, както и чужди думи, които са еднакви и в двата езика. Освен тях не се представят определени категории думи, напр. отглаголни съществителни, причастия, наречия, чиято форма съвпада с формата за ср. р. на прилагателните имена, защото според Игов тези производни думи не се различават съществено от българските им съответствия и лесно могат да се обяснят, като се съотнесат с произвеждащата дума, от която са образувани. С оглед на фразеологията е посочено, че поради голямата лексикална близост между двата езика е представено само най-типичното.

След това кратко обяснение какво е включено в *Речника*, Игов описва използваната от него концепция при представянето на материала в 10 точки. Тази информация е изключително важна с оглед на ползвателите, защото те бързо и лесно могат да се ориентират при работа с *Речника*.

Както е известно, в сърбохърватски език се използват и кирилица, и латиница. В речника на Игов е предпочетена кирилска азбука поради близостта ѝ с българската азбука, като заглавните думи са представени по азбучен ред. И в двете издания на *Речника* за основна форма е взет екавският изговор на думите, а йекавските форми и икавизмите са посочени в скоби непосредствено след екавските. Авторът изрично посочва, че с цел да се спести място, препращането е широко застъпено. Освен това използването на препратки е начин да се обърне внимание на ползвателите кои са съвременните книжовни думи, които трябва да се предпочетат за сметка на архаизми /

диалектизми / нови думи / чужди думи. Съвсем естествено при представянето на многозначните думи най-напред се посочва основното значение, а след това – и производните значения. Ако има включени фразеологизми, те се дават към съответното значение или в края на статията. Имената се представят във формата за именителен падеж, а други падежни форми се посочват само ако има по-значителни промени в основата или се мени ударението. Важно е уточнението, че по-особените падежни форми на местоименията са включени на съответното азбучно място, а не в заглавката за именителен падеж. След заглавните думи се дават граматични характеристики.

Глаголите в *Речника* се посочват в инфинитив, като се дава и формата за 1 л., ед. ч., сег. вр., а при безличните глаголи – формата за 3 л., ед. ч., сег. вр. Чрез бележка се посочва видът на глагола, а при глаголите с рекция е означен косвеният падеж, който управляват. Възприет е подходът, че свършените глаголи препращат към несвършените, но е направена уговорката, че в случаите, когато няма несвършен глагол или има разлика в лексикалното значение между свършения и несвършения глагол, свършеният глагол е тълкуван отделно. В съответствие с възприетата концепция причастия и отглаголни съществителни се посочват само ако тяхното значение е различно от значението на произвеждащия глагол.

А. Игов прави и уточнението, че всички заглавни думи са дадени с ударение, като изключение представляват редките случаи, в които ударението не може да бъде установено. Самият автор посочва, че неговият речник се различава от речниците тогава по това, че не само е посочено мястото на ударението, но са отбелязани неговата дължина и интонационни особености, което е изключително ценно и полезно.

След същинската част на *Предговора* са посочени източниците, които авторът е използвал при изработването на *Речника*. Както става ясно от прегледа им, това са 19 речника, между които има както едноезични речници на сърбохърватски език, така и сравнителни речници с изходен език сръбски, сърбохърватски и хърватски език.

Предговорът завършва със списък с използваните съкращения, в който освен граматични са включени и стилистични бележки, както и бележки за сферата на употреба.

2.2. Увод

Речникът е снабден с обстоен *Увод*, който представя изследване на сърбохърватския език, прави преглед на фонетичния и морфологичния му строеж, анализира лексикалното му богатство, като се отделят няколко пласта в речниковия му състав и се посочват неговите особености.

Изключително ценно и важно е изясняването на сложната акцентна система в сърбохърватски, която е коренно различна от акцентната система в български. В сърбохърватски има 4 ударения, които се различават както по дължина, така и по интонация. Посочените правила, по които действат, помагат на използващите *Речника* не само по-лесно да се ориентират в изговора на думите, но и по-лесно да овладеят сръбския език. Има и уточнение, че „дълги срички в книжовния език се появяват не само под ударение, но и след ударение, а в диалектите и пред ударение (Игов / Igov 1959: XI). Липсва обаче информация за начина на отбелязване на дългите неударени гласни както в самия речник, така и по принцип, което води до известни затруднения.

Предвид факта, че българският език е аналитичен, изключително ценно е изясняването на морфологичните особености на сърбохърватския език. В табличен вид Игов представя склонението на имената, както и парадигмата на глаголите, което помага на ползвателите, невладеещи сръбски език, да се ориентират безпроблемно при работа с *Речника*.

Полезно е и включването на азбуката, защото, колкото и да са близки сръбският (сърбохърватският) и българският език, между тях има и разлики.

2.3. Словник

Прегледът на материала показва, че в словника като цяло се спазват принципите, посочени в *Предговора*. Заглавните думи са подредени по азбучен ред и са представени от екавския вариант на думата, а йекавските и икавските варианти са посочени в скоби веднага след него, напр.:

(1) блѣдило⁶ (бљѣдило) *ср* бледност

⁶ Тук и по-нататък в работата примерите се представят по начина, по който са дадени в съответния речник.

(2) **дѐлидба (дјѐлидба)** *жс вжс деоба*

(3) **отелотвòрити, отелòтворїм (ојелотвòрити)** *св (В) олицетворя.*

В *Речника* думите от изходния език като правило са тълкувани с еквивалент по значение от целевия език, което говори за добра лексикографска практика. Но както е известно, определянето на точните еквиваленти е изключително трудно и отговорно и невинаги възможно, затова при необходимост Йгов дава тълкувателна дефиниция или допълнителна информация в скоби, напр.:

(4) **бадрљак, бадрљка** *м* остатък от рязано, от счупено (от рька, от стьбло)

(5) **бѧъаст, -а, -о** черноглав (за добитък).

При представянето на многозначните думи най-напред се посочва основното значение, а след това – и производните значения:

(6) **кòре** *жс* мин 1) ножница; 2) корици на подвързана книга

(7) **бѧскичмењѧк** *м* 1) безгръбначно животно; 2) *фиг* безхарактерност

(8) **бѧстија** *жс* 1) животно, скот; 2) зла жена.

Според заложените принципи, ако има включени фразеологизми, те се дават към съответното значение или в края на статията, напр.:

(9) **глѧс** *м* 1) глас; **право гласа** избирателно право; 2) слух, мълва; 3) вест, новина; **пуче** ~ разнесе се новина; **ни трага, ни гласа** ни вест, ни кост; 4) име, репутация; **уважати добар** ~ ползвам се с добро име; **на гласу** известен, прочут; 5) *грам* звук.

От примера става ясно, че под *фразеологизми* Йгов разбира и дава както устойчиви съчетания (номинативни или експресивни), така и същински фразеологизми.

Без да се оспорват предимствата на *Речника*, няма как да не бъде обърнато внимание и на някои негови слабости.

Както е видно от примерите, в (2) има препратка към думата **деоба**, с което според *Предговора* се сигнализира на ползвателите, че именно **деоба** е съвременната книжовна дума, която трябва да се предпочете. Интерес обаче предизвиква фактът, че в списъка със съкращения има съкращение за остаряла дума, което при **дѐлидба** по никакъв начин не е сигнализирано. В *Речника* препратките са широко застъпени, но за ползвателите, които имат бегли познания по сръбски (сърбохърватски) език, без съответната бележка често остава неясно защо дадена заглавна дума препраща към друга такава. Също така възниква въпросът защо при препратка към дума от съвременния книжовен сърбохърватски език тази дума не е посочена с ударение.

Още при първата дума от словника се среща специален знак (~), чиято употреба не е уговорена:

(10) **а ! сз** 1) а; 2) и 3) или – или, било – било, ту – ту: ~ **пре**, ~ **после** по-рано или по-късно; ~ **овамо**, ~ **онамо** ту тук, ту там; 4) ~ **да не** без да: **човек не може да гледати**, ~ **да не заплаче** човек не може да гледа, без да заплаче; 5) то поне: **ако нећеш јести**, ~ **ти пробај** ако не искаш да ядеш, то поне опитай.

От примера (както и от прегледа на материала) може да се заключи, че с ~ се замества заглавната дума. Материалът показва също, че ако заглавната дума не е употребена в основната си форма, то тя се изписва изцяло, вж. напр. (9), принцип, който не е уговорен, но е последователно прокаран в *Речника*.

Интересно е, че в (10) са посочени примери за употребата на тълкуваната дума в едно или друго значение, което като цяло е изключение, защото в труда на Йгов не се включва илюстративен материал.

Също така интерес поражда и представянето на мъжкородовите и женскородовите имена за лица. Според заложените принципи това са отделни заглавки и като такива се появяват на съответното азбучно място. Неясно обаче остава защо в *Речника* присъстват например *авијѧтчѧр* и *авијѧтчѧрка*, *баитòвѧн* и *баитòвѧнка*, *грòф* и *грòфина*, *гимнѧзист* и *гимнѧзисткиња*, *Ѐнглѧз* и *Ѐнглѧскиња*, но има само *бакалин*, *буквѧрац*, *Америкѧнац*, т.е. имената за ж. р. липсват.

Въпрос буди и фактът, че често липсват производните прилагателни от имена за лица. Например освен *лекар* и *лекарка* в *Речника* е включено и прилагателното *лекарски*, но независимо че има *аптека̀р* и *аптека̀рка*⁷, липсва прилагателното *аптека̀рски*.

⁷ Заглавката *апотѧкѧрица* липсва в изданието от 1959 г.

Прегледът на материала показва, че подходът, избран от Игов, е да няма омонимия в *Речника*. Всички думи са представени като многозначни, независимо че на места това изглежда странно. Например за думата **баја** са посочени следните значения: 1) *вж баук*; 2) *вж абајлија*; 3) буболечка (според изданието от 1959 г.) и 1) буболечка; 2) *вж баук* според изданието от 1983 г. И в двете издания на *Речника* думата *бајук* е включена със значение ‘плашило, страшилище, таласъм’, а според изданието от 1959 г. думата *абáјлија* означава ‘покривка за конско седло’. Прави впечатление, че между двете издания има разминаване както в броя на значенията, така и в тяхната подредба.

Интерес предизвиква и фактът, че като заглавни единици са включени доста умалителни и увеличителни имена, напр. умалителните *гла̀вић, гла̀вица, гла̀вичица*, както и увеличителните *гла̀ветина, гла̀бура, гла̀вурда, гла̀вутина, гла̀ча*. Въпросът, който възниква, е доколко тези умалителни и увеличителни имена са част от общоупотребимия сърбохърватски език, след като са отразени толкова подробно в труда на Игов. Принципният въпрос всъщност е до каква степен в сравнителните речници трябва да бъдат включвани този тип имена.

Независимо от всички посочени слабости, както и някои други, които тук не се коментират, трудът на А. Игов е изключително ценен, защото той е първи по рода си и дълго време единствен сравнителен речник от общ тип със среден обем с изходен език сърбохърватски и целеви език български.

3. Сръбско-български речник. Српско-бугарски речник

Както беше посочено, освен двете издания на речника на Игов има още един *Сръбско-български речник* с автори Антон Зарков и Пламен Трифонов, който е издаден в по-ново време – 2004 г. *Речникът* се състои от предговор, инструкция за ползване на речника, източници с използваната литература, списък със съкращения, словник и граматичен обзор на сръбски език.

Предговорът е написан от Михаил Миков, председател на групата за приятелство между парламентите на България и Сърбия и Черна гора. В него е аргументирана необходимостта от появата на нов сръбско-български речник с променената културна и политическа ситуация, както и с увеличените контакти между двете страни. Целта, която според Миков си поставят двамата автори, е да се „отрази съвременният сръбски език“ (Зарков, Трифонов / Zarkov, Trifonov 2009: V). По тази причина в *Речника* не намират място доста остарели думи, особено турцизми, както и хърватски думи, но за сметка на това са включени новопоявили се думи и изрази, а също и термини от редица области: икономика, право, компютърна техника, архитектура и др. За разлика от изданията на Игов, в които чуждите думи като цяло не присъстват, тук са включени тези с честа употреба. Освен това има и немалък брой жаргонни думи и разговорни изрази. Общият обем на словника е около 50 000 заглавни единици.

При изработването на труда си А. Зарков и П. Трифонов работят с 23 източника – основно речници (едноезични, включително тълковни речници на български език, и сравнителни речници), а списъкът със съкращенията, които използват, е сравнително по-богат. Граматичният обзор и при тях е в табличен вид, което изключително много улеснява ползвателите.

При изработването на словника двамата автори съчетават азбучен и гнездови принцип при представянето на материала. Наблюденията обаче показват, че гнездовият принцип не е прокаран последователно, срв. напр.:

(11) **инцидент** *м лат* инцидент

(12) **инцидѐнтан, -тна, -тно** *лат* инцидентен

(13) **арòм|а** *ж грц* аромат; **~а̀тичан, -чна, -чно** *грц* ароматичен; **~ати́зација** *ж* ароматизация.

Подобно на Игов като основна форма на заглавните думи Зарков и Трифонов посочват екавската форма, а йекавският вариант е даден в скоби непосредствено след това. Тълкуванието и при тях е представено чрез преводен еквивалент. В *Речника* присъстват и характерни устойчиви съчетания и фразеологизми, в които влизат заглавните думи.

Различно при тях е, че в зоната на заглавката след *и* посочват думи с еднакво значение, а в края на статията дават съществуващите синоними напр.:

(14) **тѝцило** *ср* и **тѝциљ** *м* точило

(15) **дѝстићи**, **-тигнѝм** *св* и **дѝстизати**, **-стижѝм** *несв (В)* 1) достигаам, досягам; 2) постигам; 3) съм достатъчен, стигам

(16) **предујам**, **-јма** *м* аванс, *син* аванс

(17) **биѝграф** *м* биограф, *син* **животописац**; **~ѝфија** *ж* биография, *син* **животопис**.

Без отговор остава защо при **ѝванс** и **животописац** липсват съответните синоними. Също така възниква въпросът защо в словника липсва думата **животопис** като заглавна единица.

Подобно на Игов Зарков и Трифонов включват множество умалителни и увеличителни имена, което отново поражда въпроса дали този тип имена са изключително характерни за сръбския език, след като присъстват като заглавни думи в съществуващите сравнителни речници с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български.

4. Изводи

Разглежданите в настоящата работа речници са единствените три сравнителни речника с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български, които са от общ тип и включват основния речников запас на сръбския език. Затова независимо от посочените слабости те са изключително важни и ценни.

Фактът, че трите речника излизат по различно време, дава възможност да се проследи езиковата ситуация и развитието на сръбския език, защото, както е известно, всеки речник отразява езиковата ситуация такава, каквато е, в момента на неговото създаване. По тази причина оценяването на който и да било речник би трябвало да става, като се отчита тази езикова ситуация, както и достиженията на лексикографската наука към момента на изработването на дадения речник.

Направената съпоставка обаче повдига различни принципни въпроси. Най-важният от тях е въпросът за изработването на словника, т.е. списъка от думи или съчетания (в зависимост от вида на речника и концепцията), които да бъдат включени като заглавни единици, защото именно той предопределя до голяма степен особеностите и качествата на речника.

Друг важен принципен въпрос е въпросът за наличието на концепция, която да бъде прилагана последователно в рамките на целия речник и която да бъде представена на ползвателите.

Не на последно по важност място е изборът за организацията на материала – от това кой принцип да се използва (азбучният или гнездовият) до това дали, къде, как и в каква степен да бъдат включени примери, устойчиви съчетания (номинативни и експресивни) и същински фразеологизми. А с оглед на сравнителните речници не по-малко важно е и определянето на точните еквиваленти в целевия език.

Цитирана литература / References

Бечева 2000: Бечева, Н. Проблеми при съставянето на словника на „Сръбско-български речник“. – В: Крумова-Цветкова, Л., Хр. Пантелеева (ред.). *За думите и речниците*. Лексикографски и лексиколожки четения '98. София: Българско лексикографско дружество, с. 117 – 122. (Becheva 2000: Becheva, N. Problemi pri sastavyaneto na slovnika na „Srabsko-balgarski rechnik“. – V: Krumova-Tsvetkova, L., Hr. Panteleeva (red.). *Za dumite i rechnitsite. Leksikografski i leksikolozhki cheteniya '98*. Sofia: Balgarsko leksikografsko druzhestvo, s. 117 – 122.)

Ж. Н. Г. 1937: Ж. Н. Г. *Сърбохърватско-български диференциален речник*. София. (Zh. N. G. 1937: Zh. N. G. *Sarboharvatsko-balgarski diferentsialen rechnik*. Sofia.)

Зарков, Трифонов 2004: Зарков, А., П. Трифонов. *Сръбско-българския речник. Српско-бугарски речник*. София: ПАЛ. (Zarkov, Trifonov 2004: Zarkov, A., P. Trifonov. *Srabsko-balgarskiya rechnik. Srpsko-bugariski rechnik*. Sofia: PAL.)

Иванова, Алексич 1999: Иванова, Ц., М. Алексич. *Сръбско-български тематичен речник. Лексикон на междузикови омоними и полисеми. Српско-бугарски тематски речник : Лексикон на месујезичких хомонима и полисема*. (1. изд.). ВеликоТърново: ПИК. (Ivanova, Aleksich 1999: Ivanova, Ts., M. Aleksich. *Srabsko-balgarski tematichen rechnik. Leksikon na mezhduiezichkih homonima i polisemi. Srpsko-bugariski tematski rechnik: Leksikon na mesujezichkih homonima i polisema*. (1. izd.). VelikoTarnovo: PIK.)

- Иванова, Алексич 2007: Иванова, Ц., М. Алексич. *Српско-бугарски речник: Тематски. Хомонимни*. (2. изд.). Београд : Завод за уџбенике. (Ivanova, Aleksich 2007: Ivanova, Ts., M. Aleksich. *Srpsko-bugarski rechnik: Tematski. Homonimni*. (2. izd.). Beograd : Zavod za uchbenike.)
- Игов 1959: Игов, А. *Сърбохърватско-български речник А – Я. Српскохрватско-бугарски речник А – Я*. (1. изд.) София: Наука и изкуство. (Igov 1959: Igov, A. *Sarboharvatsko-balgarski rechnik A – Ya. Srpskohrvatsko-bugarski rechnik A – Ya*. (1. izd.) Sofia: Nauka i izkustvo.)
- Игов 1983: Игов, А. *Сърбохърватско-български речник А – Я. Српскохрватско-бугарски речник А – Я*. (2. доп. изд.) София: Наука и изкуство. (Igov 1983: Igov, A. *Sarboharvatsko-balgarski rechnik A – Ya. Srpskohrvatsko-bugarski rechnik A – Ya*. (2. dop. izd.). Sofia: Nauka i izkustvo.)
- Павлова 2010: Павлова, С. *Българската двуезична лексикография от Освобождението до края на XX век*. София: ЕМАС. (Pavlova 2010: Pavlova, S. *Balgarskata dvuezichna leksikografiya ot Osvobozhdenieto do kraja na XX vek*. Sofia: EMAS.)
- Чоролеева 2009: Чоролеева, М. Класификация на речниците (въз основа на българските лексикографски трудове). – В: Кошкова, М, М. Чоролеева (ред.). *Българската и словашката лексикография в обединена Европа*. 2009, с. 12 – 17. (Choroleeva 2009: Choroleeva, M. Klasifikatsiya na rechnitsite (vaz osnova na balgarskite leksikografski trudove). – V: Koshkova, M, M. Choroleeva (red.). *Balgarskata i slovashkata leksikografiya v obedinena Evropa*. 2009, s. 12 – 17.)
- Чоролеева, Георгиева 2017: Чоролеева, М., Цв. Георгиева. Славянски сравнителни речници с участието на българския език. – В: Чернышева, М. И. (ред.). *Лексикология и лексикография славянских языков*. Москва: ЛЕКСРУС, с. 120 – 150. (Choroleeva, Georgieva 2017: Choroleeva, M., Tsv. Georgieva. Slavyanski sravnitelni rechnitsi s uchastieto na balgarskiya ezik. – V: Chernysheva, M. I. (red.). *Leksikologiya i leksikografiya slavyanskih yazykov*. Moskva: LEKSRUS, s. 120 – 150.) < https://ruslang.ru/doc/lexicology_2017.pdf> [18.01.2024].
- Хаджи 1936: Хаджи, М. К. *Сърбохърватско-български речник с кратка сърбохърватска граматика*. Пловдив – София: Христо Г. Дановъ. (Hadzhi 1936: Hadzhi, M. K. *Sarboharvatsko-balgarski rechnik s kratka sarboharvatska gramatika*. Plovdiv – Sofia: Hristo G. Danova.)

On Some Comparative Dictionaries with Serbian Source Language

Atanaska Atanasova

Institute for Bulgarian Language „Prof. L. Andreychin“ – Bulgarian Academy of Sciences

a.atanasova@ibl.bas.bg

Abstract. The report examines some comparative dictionaries of general type with Serbian (Serbo-Croatian) source language and Bulgarian target language. It traces out the similarities and differences between them with a view to their purpose, vocabulary size, vocabulary structure and semantic word structure. The observations show that each dictionary reflects the language situation as it is at the time of creation of the dictionary and raise some fundamental questions.

Keywords: *lexicography; comparative dictionaries; Bulgarian language; Serbian language*

Atanaska Atanasova
Institute for Bulgarian Language
Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17
Sofia 1113
Bulgaria

<https://doi.org/10.7546/ConfIBL2024.10>